

"Estonia" avas hooaja

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 27. aastapäeval avas R. T. „Estonia“ oma ajutistes uutes ruumides teatrihooaja. Kuidas teater sellega toime tuli, et sai avada endise kino „Gloria Palace“ ruumid nii ruttu teatrietendusteks? Sest oli ju vaja palju tööd ja ümberkorraldamisi enne kui selle hoone lava oleks vähegi kohane teatrile. Jah, tööd-vaeva nõudis see väga palju. Aga kui häid kavatsusi on tõukamas hea tahe, võib mägesid liigutada. Valitsusvõimud, teatrijuhatus ja töölised pingutasid palju jõudu, töö käis ööl ja päeval, ja nii jõutigi suur poliitiline tähtpäev ja teatri pidulik avamine ühte viia.

„Eugen Onegin“ „Estonias“

Esietenduseks anti Tšaikovski ooper „Eugen Onegin“. Meie vanemale teatripublikule oli too ooper vägagi tuttav Praeguse teatripubliku keskel leidub aga neid, kes palju ei tea „Eugen Oneginist“, ega selle loojast A. Puškinist. Heli looja P. Tšaikovski pole neile nii võõras. Seepärast lubatagu siin mõni rida tutvustamiseks Eugen Oneginiga.

Vene suurim luuletaja A. Puškin andis selle kaju oma värssromaanis juba 115 a. tagasi. Kirjanduslooliselt pole Eugen Onegin mitte ainult kirjaniku juhuse liik luulekaju, vaid kehastus seltskondlikust tüübist, milliseid leidis, või millistena püüdis olla tol ajal väga paljud Peterburi kõrgema kihi kuldse nooruse esindajad. Too uhke ja rikas seltskond oli siis haaratud Lääne-Euroopa kirjanduses valitsevast byronismist, mis kuulutas isiku-kultuses arendatud üleolekutunnet ümbrusest ja inimestepõlgamist selles üleolekutunde egoismis. Kui byronism kuidagi põhjendatud oli L. Euroopa kõrgeima seltskonna kultuuriküllastuses ja elumugavusist tühimises, siis vene elu värskes tärkamises mõjus see külgepoogituna ja põhjalikult võltsina. Mõisnikuseisu noor generatsioon kandis Byroni luulelennu tegelikku ellu, taotledes blaseer-

must, pettumust, kõrkust, kujutletud kõigest ümbrusest üleolekut ka siis, kui põhjus puudus blaseerumiseks ja hinges puudusid igasugused alused teistest üleolekuks. Kõrge kihi kuldse nooruse kasvatus ja haridus jättis siis palju soovida: kõigele lähenedi latvadest, koor säras kombed olid ülipeenid, aga tuum jäi vägagi kõluseks. Säärane noorus õppis elul palju tahtma ja võtma, aga ei andnud elule midagi, sest et oli kõlbmatu tööks. Keereldes ballidel, armatsedes kus armatseda sai, nautides mis nautida oli tülgestatud nad, väsisid, muutusid kõikevõtvaiks upsakaiks, seesmiselt ennast täisolevaiks, aga mitte üleolevaiks selle sõna parimas mõttes.

A. Puškin püüdis kujutada säärast tüüpi. Kirjanik ise suhtus alul innukalt byronismisse, vaimustus selle luulekujude üleolekutunde kõrgest lennust. Selle meeolus algaski ta E. Onegini kirjutamist 1823. a. Puškin aga pettus sellest byronismist, mis avaldus vene elu tegelikkuses. Nii me mõistame, miks kirjaniku sümpaatia Eugeni vastu romaani alul muutub arvustavaks etteheiteks ja kahjatevaks romaani lõpus. Kirjanikul on kaastundmus Onegini vastu, kes saab karistuse hingelisis kannatusis, millised põhjustas ise oma nooruslikus upsakuses, tee seidud suurustemises, võltsis elumõistmis.

Kirjanik pole Oneginis näinud tühiseimat inimest, nagu neid siis byronismi nimel teeskles tuhandete viisi ringi. Ei Onegin on valiktüüp, on parim kaju, hariduselt siiski süvenenum, hingelt sügavam, tahtelt kaunim kui keskmise aadlike-mass. Sellest on tingitud ta seesmine rahutu otsimistung, ta rasked kannatused, kui ta hiljem tunneb oma varem tehtud eksimusi ja pealiskaudsust.

Tatjana on Puškini armastatuim tüüp, on vene naise ideaalkuju — puhas südames, armastuses kindel, igatsusis lihtne aga kaunis, tunnetes sügav selle avameelsuse ülevuses, nagu näeme neid vourusi hiljem Turgenjevi, Gontšarovi, Ostrovski jne. naiste kujudes.

Eugen Onegini ja Tatjana armastusloos osutub traagikaks just too sobimatus, mis neid kahte tüüpi ei lase teineteist leida, kui on õige aeg.

Heli looja P. Tšaikovski lõi selle romaani järgi koostatud libretole sügavtundelise rahvuspõhjelidega muusika. „Eugen Onegin“ kui ooper on parimaid, mis vene kunstikultuur oma suurimate loojate poolt lava jaoks on andnud.

Kuidas õnnestus selle ettekanne? Kasulas kõik voolavas pehmuses ühiseks tegevikuks?

Kahtlemata mitte väga hästi. Nii sageli nagu katkes, jäi peatuma midagi, ega siis hakata jälle peale. Kooride liikumistundus kobavat nõutust, nii nagu ebaleidlikku improvisatsiooni. Tantsud ballil sagisid vahel hea rütmi asemel, duelli-stseen nõnevuust vaibutasid mingid tühjad kohad.

Jah. Kuid kas võimegi tahta, et see etendus oleks pidanud toimuma ilma nende puudusteta. Oli enam kui palju põhjusi, väga vabandavaid põhjusi sellele kõigele. Esietendus oli kiireima töttamis tulemus — keset lavaehitamise kloppimise näitlejatele kostüümide õblemise sagemist, kõige, kõige rajamist, et siiski kõigelega valmis saada tähtsaks peopäevaks.

Sellelt seisukohalt vaadatuna võisim etendusega üsna rahule jääda. Seepärast loobume ka siin üksikasjalisemast arvustusekatsest ja ütleme palju tänu näitlejate töö ja vaeva eest.

Solistidena Elsa Maasik (Tatjana), Tiit Kuusik (Eugen Onegin), Martin Taras (Lenski), Jenny Siimo (Olga), Ott Raukas (vürst Gremin), Jaan Johanson (Triquet) täitsid omad ülesanded rahuldavalt. Onegini laulu värvingus oleksin soovinud kuulda rohkem seda soojust, mis iseloomustaks Onegini ülealmainitud paremikkude ta hingelus. Tatjana hingestunud mäng kõi saali ootused täielikult.

Kõrvalistest osadest mainiksin Melitt Vennikast, kes amme osale võlli püüda miimikas anda rohkem hellust. Vello Viisimaa ei peaks unustama et tolleaja vürsti kammerteener ei käinu ringi lodevas rühis, hõlmad laiali, nagu näidne üksikõikne sõõkla „ooper“.

Publik võttis etenduse soojalt vastu.

R. K.-P.